

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Otantamenetelmät (78143) Syksy 2010

TEEMAT 3 & 4

Risto Lehtonen
risto.lehtonen@helsinki.fi

Teema 3

ERITYISKYSYMYKSIÄ

Otannon erityiskysymyksiä

■ Ryväsotanta

- Survey sampling reference guidelines (2008 edition)
Introduction to sample design and estimation techniques
Section 3.2.5 Cluster sampling

■ Otoskoon määrääminen

- Survey sampling reference guidelines (2008 edition)
Introduction to sample design and estimation techniques
Section 3.3 Sample size determination

■ Vastauskadon hallinnan perusteita

- Lehtonen-Pahkinen (2004) Chapter 3
- VLISS Training Key 114, 117, 123

Sisäkorrelaatio ryväsotannassa

- Samaan rypäeseen kuulumisella on taipumus samankaltaistaa alkioita tutkittavien ilmiöiden suhteen
- Koulututkimukset
 - Rypäänä opetusryhmä
 - Oppimistulokset, esim. PISA
- Työolotutkimukset
 - Rypäänä työpaikka
 - Työolot, esim. Kelan työterveyshuoltotutkimus
 - OHC data, VLISS

Sisäkorrelaatio

Sisäkorrelaatio $\hat{\rho}_{\text{int}}$ *Intra - cluster correlation*

Likimääräinen kaava $\hat{\rho}_{\text{int}} = (deff - 1) / (\bar{m} - 1)$

missä \bar{m} on keskimääräinen ryväskoko

Rypäät ovat usein positiivisesti sisäkorreloituneita

eli $\hat{\rho}_{\text{int}} > 0$ kun $deff > 1$

Lisäksi on voimassa: $deff(\hat{\rho}) = 1 + (\bar{m} - 1)\hat{\rho}_{\text{int}}$

missä $deff(\hat{\rho})$ on asetelmakerroin
(*design effect*)

Esimerkkiaineisto: Työterveyshuoltotutkimus OHC

■ Otanta-asetelma

- Ositettu yksi- ja kaksiasteinen ryväotanta
- Toimipaikat rypäinä
- Ositus rypään koon ja toimialan mukaan
 - Pienet toimipaikat: Yksiasteinen otanta
 - Suuret toimipaikat: Kaksiasteinen otanta

- Henkilötasolla likimain **itsepainottuva** (*self-weighting*) otos

■ Demonstraatioaineisto SAS-data OHC

- Rajaus:
 - Toimipaikat, joissa vähintään 10 työntekijää
 - $H = 5$ ositetta (*strata*)
 - $m = 250$ toimipaikkaa (ryvästä, *clusters*)
 - $n = 7841$ henkilöä

- Vaihteleva määrä otosrypäitä per osite

▪ **Deff-estimaatit OHC**
▪ **(Lehtonen&Pahkinen 2004)**
▪

Table 5.8

Averages of design-effect estimates of proportion estimates of selected groups of binary response variables in the OHC Survey data set (number of variables in parentheses).

Study variable	Mean deff
Physical working conditions (12)	6.5
Psycho-social working conditions (11)	3.3
Psychosomatic symptoms (8)	2.0
Psychic symptoms (9)	1.8

Teema 4

OHJELMISTO

Ohjelmisto

- SAS-ohjelmisto
 - SAS-proseduurit
 - SAS-makrot
- SPSS module Complex Samples
- Stata:n svy-ohjelmat
- Erikoisalue: Pienalue-estimointi
 - SAS-makro EBLUPGREG
 - Ohjelma Domest
 - R-kieliset ohjelmat
- [Software](#)

SAS-ohjelmisto, kuvailu

- Survey-proseduurit, joilla otanta-asetelma (ositus, ryvästyminen, painotus) voidaan ottaa huomioon estimoinnissa
- SURVEYMEANS
 - Keskiarvot ja kokonaismäärät
- SURVEYREG
 - Regressioestimointi
- SURVEYFREQ
 - Ristiintaulukointi ja perustestit

SAS-ohjelmisto, analyysi

- SURVEYFREQ
 - Monipuolinen valikoima tilastollisia testejä
- SURVEYREG
 - Lineaariset mallit
- SURVEYLOGISTIC
 - Logistiset mallit

SAS-proseduuri SURVEYMEANS

- Asetelmaperusteinen estimointi
- Kokonaismäärien, keskiarvojen ja osuuksien estimointi koko aineistossa ja osajoukoissa
- Osajoukkoestimointi (domains)
 - BY statement
 - Ositekohtainen estimointi (*planned domains*)
 - DOMAIN statement
 - Estimointi muuntyyppisille osajoukoille (*unplanned domains*)

SAS-makrot, pienalue-estimointi

- EURAREA Project
<http://www.statistics.gov.uk/eurarea/>
- Asetelmaperusteinen estimointi
 - GREG with linear fixed-effects models
- Malliperusteinen estimointi
 - Standard estimators (EBLUP)
 - Estimators with spatial or temporal effects
 - Estimators for cross-classifications
- Proper MSE estimation

EURAREA Project

- The EURAREA "Standard" Estimators and performance criteria*
Office for National Statistics, UK
- Area-level Composite Estimator with Time-Varying Area Effect*
Office for National Statistics, UK
- **EBLUPGREG: Unit-level Composite Estimator with Spatial or Temporal Effects*** **Statistics Finland**
- Unit-level Composite Estimator with Spatial Effects*
ISTAT, Italy
- Small Area Estimation with Sampling Weights*
INE, Spain / UMH, Spain
- Cross Classifications with Two-way and Three-way tables*
ISTAT, Italy

Estimation for domains and SAE

■ *Domain estimation*

- The estimation of population quantities for the desired population subgroups called domains (large or small)
 - Totals , Means, Proportions
 - Medians, Quantiles, Percentiles
 - More complex indicators...

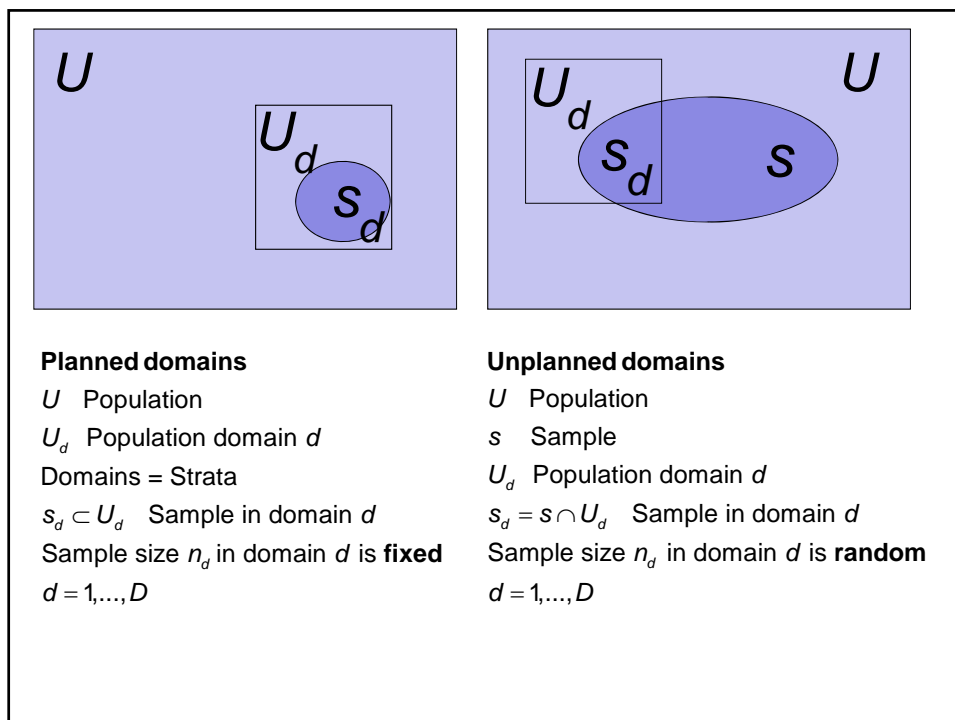
■ *Small area estimation, SAE*

- Estimation for domains whose **sample size** is small or very small (even zero)

Domain estimation design

- Types of domains of interest
 - Planned domains / Unplanned domains
- Type of domain estimator
 - Direct / Indirect
 - Design-based / Model-based
- Availability of auxiliary (population) data
 - Unit-level / Aggregated (area-level)
- Type of model
 - Linear / Non-linear
 - Fixed-effects model / Mixed model
 - Generalized linear mixed models (GLMM)
- Accuracy measures
 - Variance estimators / MSE estimators

Domain type and estimator type

Domain type	Estimator type	
	Direct	Indirect
Planned	Typical set-up	More rarely
Unplanned	More rarely	Typical set-up

Ohjelma DOMEST

- Stand-alone Java program for estimation of totals and means for domains and small areas developed by Dr. Ari Veijanen and Prof. Risto Lehtonen
- Design-based estimators
 - HT and Hájek estimator
 - GREG with linear model
 - GREG with linear mixed model
- Model-based estimators
 - EBLUP (Empirical best linear unbiased predictor) with linear mixed model

Risto Lehtonen

19

The screenshot displays the DOMEST software interface. The main window is titled "Domain Estimation" and contains several sections for configuring the analysis:

- Domain:** A dropdown menu set to "C(domain)" with a "Help" button.
- Select Model:** Radio buttons for "Linear Regression Model", "Linear Mixed Model" (selected), and "Weights used in Fitting". A list of models (Mixed Model 5, 6, 3, 10, 1, 4, 7, 2) is shown with "Mixed Model 1" selected.
- Select Estimator:** A dropdown menu set to "EBLUP(y)" with an "Add" button.
- Select Statistics:** Checkboxes for "Domain totals" (checked), "Domain means", "Variance and MSE" (checked), and "Random Effects". A "Calculate" button is present.

On the right side, the "Current table:" dropdown is set to "Totals: EBLUP(y),MSE of EBLUP(y),1 of EBLUP(y)...". Below this, the "Estimated Domain Totals of y in pj" section shows the following information:

- Unplanned domains defined by C(domain) in sample omacobs and in population sj
- Mixed Model 1. Linear mixed model**
 $y = 0.348 + 0.543x + u(C(domain)) + e$
Version: 0.167, version: 2.321
Random intercepts (C(domain)): independent
Fitted by REML. Algorithm converged.
- Methods**
• EBLUP(y) / Mixed Model 1. EBLUP estimator of the conditional expectation of domain total given random effects, sum of fitted values.
• MSE of EBLUP(y) / Mixed Model 1. Mean crossproduct prediction error.

domain	Population Size	Sample Size	EBLUP(y)	VMSE of EBLUP(y)	$\sqrt{v_{y_1}}$	$\sqrt{v_{y_2}}$
1	60	6	1299.849	33.623	22.487	10.481
2	120	13	2520.045	51.247	35.206	12.709
3	84	14	1884.812	48.133	27.157	9.909
4	60	5	1898.648	42.756	30.181	13.521
5	66	7	1748.374	41.511	28.702	12.080
6	204	19	4691.356	77.450	54.277	20.228
7	48	6	840.822	23.327	14.986	7.450
8	47	6	1047.955	24.152	18.075	7.169
9	40	6	926.253	21.148	13.661	7.295
10	174	14	3631.264	71.704	50.288	17.784

At the bottom of the results section, there are controls for "Three decimals", "Scientific notation", and buttons for "Report", "Print", and "Export".

Risto Lehtonen

20

R-kieliset ohjelmat

- R-kielisiä ohjelmia on tekeillä eri EU-projekteissa (FP7)
 - SAMPLE project (EU FP7)
 - [AMELI](#) project (EU FP7)
- Demoissa käytetään SAS-ohjelmiston proseduureja
 - SURVEYSELECT
 - SURVEYMEANS
 - SURVEYREG

Kuinka jatkaa eteenpäin?

- [Yhteiskuntatilastotiede](#), kevät 2011
 - [Pienalue-estimointi](#)
 - [Tilastolliset tietosuojamenetelmät](#)
 - [Imputointimenetelmät](#)
- Pro gradu yhteiskuntatilastotieteen alalta
 - Tilastokeskus
 - Kelan tutkimusosasto
 - Muu valtionhallinnon tutkimuslaitos tai virasto